

HRVATSKA KNJIŽNICA ZA SLIJEPE – ODJELI I USLUGE
CROATIAN LIBRARY FOR THE BLIND – DEPARTMENTS AND
SERVICES

Sanja Frajtag
Hrvatska knjižnica za slijepe Zagreb
cl.blind@zg.t-com.hr

UDK / UDC 027.6-056.262
Stručni rad / Professional paper
Priljeno / Received: 11. 3. 2010.

Sažetak

Hrvatska knjižnica za slijepe jedina je takva knjižnica u Republici Hrvatskoj. Osnovana je 1965. pri Hrvatskom savezu slijepih. Godine 2000. Odlukom Vlade RH knjižnica postaje samostalna javna ustanova u kulturi, nazvana Hrvatska knjižnica za slijepe. Osim posudbenog odjela, brajčna tiskara te studiji za snimanje zvučnih izdanja također su odjeli Hrvatske knjižnice za slijepe. Knjižni fond sastoji se od knjiga na brajci (taktilnom pismu za slijepe) i zvučnih knjiga na audio kazetama i CD-ima.

Korisnici knjižnice su slijepe osobe, slabovidne osobe i sve one koje ne mogu čitati standardni tisak. Poslanje knjižnice je približiti informacije, znanje i kulturu, te odgovoriti na potrebe i zahtjeve korisnika za kvalitetnim uslugama kojima se potiče čitanje, pridonos obavištenosti, obrazovanju i obogaćenju kulturnog života.

Ključne riječi: knjižnica za slijepe, knjige na brajci, zvučne knjige, slijepi, slabovidni, osobe kojima nije dostupan standardni tisak

Summary

Croatian Library for the Blind is the only such library in the Republic of Croatia. The Library was founded in 1965 as a part of the Croatian Association of the Blind. In 2000, according to the Decree of Croatian Government, the library became an independent cultural institution named the Croatian Library for the Blind.

Besides the lending library and Braille printing department, the studios for audio production are also part of the Croatian library for the Blind. The library collection consists of Braille books (Braille-tactile letter for the blind) and talking books on audio cassettes and CD-s.

Library users are the blind, partially sighted, and all other print disabled persons. The mission of the library is to bring information, knowledge and culture closer to the users,

and to respond to the needs and requirements of the users, to offer high-quality services that promote reading, contribute to being well informed, better education, and enrichment of cultural life.

Keywords: library for the blind, Braille books, talking books, the blind, partially sighted and other print disabled persons

UVOD

Slijepe su osobe jedina kategorija korisnika knjižnica kojima zbog specifičnosti invaliditeta nije dostupan knjižni fond i informacije na standardnom tisku. Stoga je izum reljefnog odnosno taktalnog pisma 1829. nazvanog po tvorcu Francuzu Louisu Brailleu i samom slijepom od ranog djetinjstva, od iznimnog značenja za slijepe cijeloga svijeta.

Najznačajniji hrvatski tiflopedagog (slijepa osoba), dr. Franjo Tonković, komentira značaj Brailleovog pisma. Citat: "Brailleovo pismo ne treba se sramiti niti jednog od ostalih velikih znanstvenih pionirskih podviga posljednjih stoljeća. Njegov izum za slijepe znači u najmanju ruku ono što za ljude koji vide znači tiskarski postupak Johannesena Gutenberga."

Brailleovo pismo postalo je međunarodno pismo slijepih koje je u Hrvatskoj popularno nazvano brajica.

Prve knjige za slijepe prepisivale su se ručno uz pomoć tablice i šila, a prepisivači su bili volonteri, kako slijepe osobe tako i osobe zdravog vida. Zahvaljujući napretku tehnologije, javljaju se i prvi tiskarski strojevi za prijepis brajice koje zamjenjuju računala opremljena posebnim programima.

Sljedeći revolucionarni korak za slijepe bio je izum tzv. zvučnih knjiga (one knjige koje se mogu "čitati" slušanjem). Prve takve knjige pojavljuju se u Americi na gramofonskim pločama, potom na magnetofonskim vrpcama, zatim na audio kazetama, a danas su uglavnom na CD-ima i u elektroničkom obliku na mrežnim stranicama nekih knjižnica za slijepe.

U sklopu ustanova koje su brinule o slijepima, osnivaju se i knjižnice pa se tako pojavljuju prve knjižnice za slijepe u Francuskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj, Švedskoj itd.

HRVATSKA KNJIŽNICA ZA SLIJEPE

U Hrvatskoj je stanje bilo vrlo slično. 1921. u sklopu Društva za izobražene slijepce postojala je knjižnica kojoj se u Drugomu svjetskom ratu gubi svaki trag. Od 1949. u Udruženju slijepih grada Zagreba počinju se intenzivno, ručno prepisivati knjige na brajici pa je tako stvorena veća zbirka knjiga za slijepe koja je poslužila kao temelj za osnivanje republičke knjižnice u sastavu Saveza slijepih Hrvatske 1965.

Uza stotinjak knjiga na brajici, koliko ih je činilo zbirku zagrebačke udruge, i neka druga udruženja iz Hrvatske darovala su knjige, a dio je nabavljan i iz tada jedine brajične tiskare "Filip Višnjić" u Beogradu. Osnutkom vlastite tiskare 1969.

i studija za snimanje zvučnih izdanja 1970. knjižnica se snabdijeva knjigama iz vlastite proizvodnje.

Knjižnica djeluje u sastavu Hrvatskog saveza slijepih od 1965. do 2000., kada Uredbom Vlade Republike Hrvatske postaje samostalna javna ustanova u kulturi pod nazivom Hrvatska knjižnica za slijepe. Osnivači ove ustanove su Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski savez slijepih, a nadležno ministarstvo je Ministarstvo kulture RH. U knjižnici je ukupno zaposleno 19 djelatnika.

Za obavljanje različitih poslova knjižnica je podijeljena na nekoliko odjela i to:

- posudbeni
- studiji za snimanje zvučnih izdanja s kopirnicom
- brajična tiskara s knjigovežnicom.

U posudbenom odjelu obavljaju se sljedeći poslovi:

- rad sa korisnicima
- stručni knjižnični poslovi
- tehnička obrada i zaštita knjižne građe
- informatizacija knjižničkog poslovanja.

U odjelu studiji za snimanje zvučnih izdanja s kopirnicom obavljaju se poslovi:

- snimanje zvučnih knjiga i časopisa za potrebe knjižnice i drugih naručitelja
- kopiranje zvučnih knjiga i časopisa za potrebe knjižnice i drugih naručitelja.

Prve audio knjige za slijepe kod nas snimane su na magnetofonske vrpce u improviziranim prostorima, da bi se od 1970., osnutkom studija započelo sa stručnim snimanjem, opremom i stručnim djelatnicima – slijepim snimateljima.

Godine 1975. pojavljuju se prve zvučne knjige na audio kazetama za standardni kazetofon, a od 1982. koriste se i tzv. 4-kanalne audio kazete za slušanje na 4-kanalnim kazetofonima – uređajima namijenjenim isključivo slijepim osobama. Zahvaljujući napretku tehnologije koji je omogućio novi način snimanja, od 2000. zvučne knjige su na novim medijima – CD-ovima.

U odjelu brajična tiskara s knjigovežnicom – tiskaju se na brajici i uvezuju knjige, časopisi i sva ostala građa za potrebe knjižnice i ostalih naručitelja.

Prve knjige na brajici prepisivale su se ručno uz pomoć šila i sprave za pisanje – popularno nazvane tablica, zahvaljujući slijepim volonterima i volonterima zdravog vida.

Osnivanjem vlastite tiskare, 1969. započinje i stručna proizvodnja na brajici pomoću tiskarskih strojeva i stručno izobraženih djelatnika – tiflografičara i korektora.

Godine 1994. u tiskari se počinju primjenjivati računala i brajični pisači, čime je znatno poboljšana kvaliteta i brzina proizvodnje.

KORISNICI

Rukovodeći se IFLA-inim Smjernicama za knjižnice za slijepce i Smjernicama za narodne knjižnice “o potrebi slobodnog pristupa informacijama za sve”, Hrvatska knjižnica za slijepce pruža usluge vjerojatno najvećem broju osoba s posebnim potrebama.

Korisnikom Hrvatske knjižnice za slijepce može postati svaka slijepa i slabovidna osoba bez obzira je li član Saveza slijepih ili ne, kao i sve one osobe koje ne mogu čitati standardni tisak bilo zbog oštećenja vida (mrena, disleksija, oštećenja na mozgu i sl.) ili iz nekoga drugog razloga nisu u stanju okretati stranice teksta (nepokretne, teško pokretne osobe i sl.).

Kod učlanjenja korisnik dobiva besplatno popis knjiga (u tehnicu koja mu odgovara – standardni tisak, brajica, CD) iz kojeg odabire naslove koje želi čitati. Oni kojima je dostupan internet, mogu popise knjiga potražiti na mrežnoj stranici knjižnice www.hkzasl.hr.

Najvećim dijelom knjige se posuđuju poštom i šalju se na kućne adrese naših korisnika po cijeloj Hrvatskoj pa i u inozemstvo. Istoga dana kada je knjiga vraćena u knjižnicu, korisniku se šalje nova.

Korisnici iz Zagreba mogu i sami doći posuditi knjige u knjižnicu, a za one teže pokretne, nepokretne ili koji žive sami, s područja Zagreba i Zagrebačke županije jednom tjedno na telefonski poziv organizirana je dostava knjiga automobilom već više od 30 godina.

Ista služba posudbe djeluje i za korisnike Knjižnice smještene u domovima umirovljenika.

Knjižnica ima razvijenu i međuknjižničnu posudbu s istovrsnim knjižnicama u svijetu. Naime, na zahtjev korisnika posuđuje potrebnu literaturu – obično namijenjenu slijepim studentima.

U knjižnicu je učlanjeno 3.037 članova, od toga je aktivnih 1.831.

Članovi po spolu:	muškarci	943
	žene	888

Članovi po uzrastu:	do 14 godina	80
	15-21 godine	104
	22-64 godine	982
	od 65. godine	665

Članovi po stručnoj spremi:		
- nezavršena osnovna škola		234
- osnovna škola		289
- srednja škola		980
- viša škola		94
- visoka stručna sprema		217
- magisterij		11
- doktorat		6

Članovi po radnom statusu:	
- učenici	186
- studenti	31
- umirovljenici	905
- nezaposleni	117
- zaposleni	343
- status nepoznat	249

KNJIŽNI FOND

Knjižni fond Hrvatske knjižnice za slijepe čine knjige na brajici: 2.142 naslova, 3.192 primjerka i zvučne knjige na audio kazetama i CD-ovima u MP3 formatu: 2.513 naslova, 13.688 primjeraka.

Fond se popunjava vlastitom produkcijom – godišnjim izdavačkim programom snimanja i tiskanja kojim se nastoje obuhvatiti naslovi s top lista najtraženijih u većim knjižnicama ili najprodavanijih izdanja u knjižarama u tekućoj godini. Najvećim su dijelom to naslovi iz lijepe književnosti, domaće i strane, a potom slijedi publicistika i znanstveno popularna produkcija.

Najstarija knjiga koju posjeduje knjižnica je zbirka poezije *Fables et poesies diverses* tiskana na brajici u Lausanni (Švicarska) 1862. Prva ručno prepisana knjiga kod nas, bila je Apulejeva *Amor i Psihe* pa pjesme Dragutina Domjanića *V suncu i senci* ručno prepisane 1927., nažalost, rad nepoznatog prepisivača.

Knjižnica također posjeduje i značajnu zbirku nota i glazbene literature na brajici, jer je osim ljubavi prema glazbi često i zanimanje slijepih bilo vezano uz glazbu. Slijepe su osobe bile ne samo prepisivači nota, nego i korepetitori, glazbenici i nastavnici glazbe.

Interes za sviranje postojao je uglavnom za instrumente s klavijaturom pa je i najviše nota iz zbirke pisano za orgulje, glasovir i harmoniku.

Prve note iz naše zbirke datiraju s početka 20. stoljeća – to su sonate za orgulje Felixa Mendelsohna nastale u Parizu 1905., potom još djela Bacha i Händla, a što se tiče glazbe za klavir, valja spomenuti djela kompozitora Chopina i Czernya. Poznata svjetska središta za prepisivanje nota na brajicu nalazila su se u Parizu, Berlinu, Hannoveru, New Yorku i Varšavi. Na području bivše Jugoslavije, početkom 20. stoljeća note se tiskaju u Zemunu odnosno Aleksandrovu u Zavodu za slepe.

U Hrvatskoj su se note nabavljale iz inozemstva, a tek 90-ih godina počinju se sustavno prepisivati pa iz tog razdoblja nastaju udžbenici – Solfeggio, Škola za klavirsku harmoniku i Škola za slijepe ljubitelje gitare.

Budući da su se slijepi često školovali za zanimanje masera odnosno fizioterapijskih tehničara, u fondu knjižnice su i anatomske atlasi s reljefnim prikazima dijelova tijela.

Velika se pažnja posvećivala odgoju i obrazovanju slijepih pa su se tako tiskali udžbenici od kojih knjižnica posjeduje udžbenik za učenje kratkopisa iz 1908., bukvar za odrasle slepe iz 1958., početnicu za odrasle slijepice Danice Tonković iz 1963., početnicu i čitančicu za slijepu djecu *Korak po korak* Ante Bakovića, početnicu za slijepu mladež *Moja druga početnica* Ante Bakovića, te čitaniku, vježbenicu i priručnik za odrasle slijepice *Čovječe pazi da ne budeš malen* istog autora, kao i niz rječnika na brajici.

Od kapitalnih izdanja na brajici valja spomenuti *Bibliju – Stari i Novi zavjet* – prijepis izdanja Kršćanske sadašnjosti koji je uredio fra Bonaventura Duda i *Rječnik stranih riječi* dr. Bratoljuba Klaića.

INFORMIRANJE

Zbog ograničene mogućnosti pristupu informacijama koja se za najveći broj slijepih osoba svodi na medije kao što je radio i djelomično televizija, knjižnica izdavanjem časopisa nastoji svojim korisnicima približiti što je moguće više informacija sa svih područja koja su od interesa osobama zdravog vida. Hrvatska knjižnica za slijepice izdavač je sljedećih časopisa:

U zvučnoj tehnici na audio kazetama i CD-ovima:

- CQ RADIOAMATER (od 1994.) glasilo slijepih radio amatera, dvomjesečnik
- FORA (od 2009.) dvomjesečnik, namijenjen je slijepim tinejdžerima, prenosi članke iz sličnih časopisa na standardnom tisku
- IZBOR (od 1965.) izlazi svakih 15 dana, prenosi članke s različitih područja i iz raznih časopisa na standardnom tisku
- SVETA LUCIJA (od 2001.) mjesečnik, prenosi članke religioznog značaja iz časopisa na standardnom tisku
- TEMPO (od 2005.) dvomjesečnik, glasilo slijepih esperantista
- ZBIVANJA (od 1979.) mjesečnik, prenosi članke s aktualnim društveno-političkim temama iz sličnih časopisa na standardnom tisku
- ZNANOST I UMJETNOST (od 1979.) mjesečnik, prenosi članke s područja popularne znanosti i umjetnosti iz sličnih časopisa na standardnom tisku
- ŽENA (od 2007.) izlazi jednom u dva mjeseca, namijenjen je slijepim ženama, a prenosi članke o modi, prehrani, dijetama, odgoju djece.

Na brajici:

- MLADOST (od 1981.) dvomjesečnik, prenosi članke namijenjene djeci i omladini
- ŠAH (od 1972.) dvomjesečnik namijenjen slijepim šahistima
- ŽENA (od 1975.) dvomjesečnik, izdanje identično zvučnom

- PODLISTAK časopisu ŽENA – dvomjesečnik, objavljuje različite popularne tekstove: Priča o čaju, Zdravo mršavljenje, Sve o gripi, 200 korisnih savjeta itd.

Knjižnica također već godinama tiska na brajici kalendare – džepni kalendar i katolički kalendar *Danica*.

PROJEKTI

1. DIGITALNO SNIMANJE KNJIGA I ČASOPISA

Godine 1998. u knjižnici je pokrenut projekt *Digitalno snimanje knjiga i časopisa za slijepe* odnosno studijsko snimanje glasa čitača u digitalnom obliku. Sustav omogućuje slijepom snimatelju – operateru, samostalno studijsko snimanje glasa čitača u digitalnom obliku pomoću računala. Prednost ovog sustava u odnosu na druge kada je čitač (osoba zdravog vida) ujedno i snimatelj, a kojih je u svijetu relativno malo, jest u tome što slijepi operater može samostalno upravljati snimanjem na računalu i odmah intervenirati u tekstu kod mogućih pogrešaka pri čitanju. Na taj način nije potrebna naknadna obrada i montaža tonskog zapisa. Original zvučne knjige ili časopisa ovako snimljen pohranjuje se na CD i na server te se izrađuju kopije knjiga ili časopisa na audio kazeti i/ili CD-u.

2. DIGITALNA ARHIVA

Godine 2003. pokrenut je projekt stvaranja digitalne arhive zvučnih knjiga. Stari fond zvučnih knjiga na magnetofonskim vrpcama prebačen je tako na CD i na poslužitelj i do sada je od 2.000 naslova na CD u MP3 formatu prebačeno 940 naslova.

3. SNIMANJE KNJIGA U DAISY FORMATU

DAISY: Digital Accessible Information System akronim je za pristupačan digitalni informacijski sustav. Ideja za DAISY je nastala iz potrebe za prihvatljivim audio formatom koji bi mogli koristiti slijepi kao i svi oni kojima nije dostupan standardni tisak, a na isti način i jednako djelotvorno kao i osobe zdravog vida.

Što DAISY format nudi? Nudi mogućnost navigacije po tekstu, dakle kretanje po stranicama, poglavljima, naslovima, podnaslovima i sve ono što osoba zdravog vida percipira u tekstu okom.

Prve DAISY knjige snimljene su prije desetak godina u Švedskoj, to su bili udžbenici namijenjeni slijepim studentima.

DAISY knjige mogu se slušati na DAISY-playerima i računalima koja imaju DAISY software, kao i na MP3 playerima, ali sa ograničenom navigacijom, a mogu se raspačavati na CD/DVD-u, USB-u ili internetom.

Hrvatska knjižnica za slijepe započela je početkom 2010. godine snimati nove naslove u DAISY formatu na CD-u. Za sada su to naslovi iz lijepe književnosti i znanstveno popularna literatura. Planira se i snimanje udžbenika i priručnika, a također i svih zvučnih časopisa.

4. OPISMENJIVANJE SLIJEPIH

Godine 1993. pokrenut je izdavački projekt *Biblioteka šestotočka* povodom 100. obljetnice organiziranog obrazovanja slijepih u Hrvatskoj i 100. obljetnice prve škole za slijepce na jugoistoku Europe – Centra Vinko Bek u Zagrebu. U projektu zajednički sudjeluju Centar Vinko Bek, Hrvatski savez slijepih i Hrvatska knjižnica za slijepce. *Biblioteka šestotočka* obuhvaća prikaze brajčnih sustava na brajici i standardnom tisku, početnicu za slijepu djecu izrađenu po metodi koju zahtijeva brajica, početnicu za odrasle slijepce s tekstovima za vježbanje, prikaz brajice na standardnom tisku te udžbenike i priručnike za osobe zdravog vida koje pomažu ili bi mogle pomagati pri opismenjivanju slijepih, a to su defektolozi, nastavnici, studenti, roditelji, prijatelji i svi ostali.

Pokretanjem *Biblioteka šestotočka* dolazi i do malog pomaka na planu glazbenog obrazovanja slijepih pa tako 1995. izlazi priručnik Brajčna glazbena notacija autora Josipa Hrvoja slijepog nastavnika glazbe. Priručnik je vrlo praktičan za uporabu svim uzrastima slijepih osoba koje se žele notno opismeniti. Ono što je posebno zanimljivo kod svih izdanja *Biblioteka šestotočka* jest da brajčno izdanje prethodi standardnom, naime prvo se izradi udžbenik/priručnik na brajici, a standardni tisak nastaje kao pretisak toga izdanja.

Unatrag nekoliko godina, nakon dobivene licencije za izdavanje udžbenika koju dodjeljuje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa pod uvjetima utvrđenim udžbeničkim standardom, knjižnica tiska udžbenike na brajici za slijepu djecu u integriranom obrazovanju.

5. 200. OBLJETNICA ROĐENJA LOUISA BRAILLEA

Projektom koji se provodio tijekom cijele 2009., bio je obuhvaćen čitav niz aktivnosti:

- u suradnji s Arheološkim muzejom iz Zagreba i Udrugom glagoljaška mladež održana je radionica *Za one koji gledaju srcem*. Radionica je održana u osnovnoj školi Dr. Ivan Merz u Zagrebu. Svrha je bila upoznati djecu s osnovama drugih i drugačijih pisama – brajice, hijeroglifa i glagoljice.

Radionica iz učenja brajice bila je ograničena na sljedeći način: Djeca su iz glinamola izrađivala kuglice koje bi potom pozicionirala u šest kućica (dvije vertikalne od po tri) i na taj način dobivala slova. Pouku u svladavanju brajice i nadzor onoga što su djeca izradila provodio je slijepi mladić koji se obrazovao u integraciji. S povezom na očima i štapom u ruci, djeci je u učionici demonstriran način kretanja slijepce osobe.

Na kraju je u knjižnici uz malu svečanost postavljena izložba najboljih učeničkih radova.

- Republičko natjecanje u brzom i izražajnom čitanju brajice

Projekt je pokrenut sa svrhom popularizacije brajice među slijepima, prije svega djecom i omladinom budući da se razvojem tehnologija na području audio izdanja i računalne tehnike slijepi sve manje koriste brajicom, bez obzira na činjenicu da bez poznavanja pisma nema pismenosti.

Republičkom natjecanju prethodila su natjecanja u udrugama slijepih.

Natjecatelji su bili podijeljeni u dvije kategorije – učenici osnovnih i srednjih škola i odrasli.

6. KNJIGE, PJENUŠCI I VINA S PRIČOM

U Knjižnici je postavljena izložba *Knjige, pjenušci i vina s pričom* na kojoj su prvi put javnosti prezentirane najstarije knjige i note na brajici iz fonda Knjižnice u društvu pjenušaca i vina s taktilnom etiketom i likom Louisa Braillea, individualnog gospodarstva Izvori života iz Iloka.

S istom izložbom Knjižnica je gostovala u Knjižnici Medveščak u Zagrebu, u Gradskoj knjižnici Juraj Šižgorić u Šibeniku, Gradskoj knjižnici u Puli.

Završna manifestacija obilježavanja obljetnice rođenja Louisa Braillea bilo je postavljanje izložbe *Knjige, pjenušci i vina s pričom* u Gradskom muzeju u Vukovaru u sklopu *Vukovarskih adventskih svečanosti*.

7. TKANJE ŽIVOTA

Održana je promocija brajичnog izdanja knjige Dr. Mirjane Krizmanić *Tkanje života*. Knjigu je promovirala autorica i urednica izdanja na standardnom tisku.

8. OSJETI PRIČU

U Hrvatskoj knjižnici za slijepe postavljena je izložba *Osjeti priču* kao prezentacija projekta *Obilježavanje brajicom ambalaže lijekova i drugih hrvatskih proizvoda* u kojem knjižnica u ulozi stručnog savjetnika za provjeru ispisa nazivlja na brajici sudjeluje već preko deset godina.

9. DISPERZIJA KNJIŽNIČNIH USLUGA ZA SLIJEPE I SLABOVIDNE OSOBE

Godine 2008. Hrvatska knjižnica za slijepe bila je domaćin i suorganizator međunarodnog seminara za knjižnice za slijepe ovog dijela Europe. Jedna od značajki skupa bila je i zamisao o širenju usluga za slijepe u narodne knjižnice. Na prijedlog ministra mr. sc. Bože Biškupića, Ministarstvo kulture u suradnji s Hrvatskom knjižnicom za slijepe pokreće projekt o disperziji knjižničnih usluga za slijepe i slabovidne osobe u narodnim knjižnicama pa je tako kao prvu fazu u 2008. godini osiguralo sredstva za nabavu specifične opreme matičnim knjižnicama u Osijeku, Splitu, Puli, Rijeci i Slavonskom Brodu, vodeći se podacima o broju slijepih u navedenim gradovima.

NOVE AKTIVNOSTI U KNJIŽNICI

Nakon adaptacije prostora u 2006. godini, knjižnica je u svoj rad počela unositi nove sadržaje vezujući ih uz *Mjesec hrvatske knjige* ili uz neke značajne obljetnice:

1. promocije vlastitih izdanja

- brajčno izdanje knjige *Mozak koji traje* prof. dr. Vide Demarin, koju je autorica i predstavila
 - predavljanje brajčnog izdanja kuharice *Kuhajmo s medom* slijepog autora, uz demonstraciju pripreme jela, slastica i pića na bazi meda i degustaciju
2. književne tribine
- literarno stvaralaštvo slijepih – jednom godišnje knjižnica organizira ovu tribinu kao svojevrsnu afirmaciju slijepim osobama i poticaj onima koji su se tek počeli baviti stvaralaštvom; promotor je prevoditelj i publicist i sam slijepa osoba
 - gosti književnih tribina su poznati hrvatski književnici Ivan Aralica, Pavao Pavličić, Nedeljko Fabrio, Zoran Ferić i drugi;
3. PREDAVANJA
- iz psihologije, Upoznajmo sebe i svoje mogućnosti – predavač prof. Dr. Vladimir Gruden
 - o dijabetesu – predavač prof. dr. Željko Metelko, ravnatelj Sveučilišne klinike “Vuk Vrhovac” u Zagrebu
 - Društvo haiku pjesnika upoznalo je korisnike knjižnice s haiku poezijom, dijelom japanske kulture, izradom origamija
 - O aromaterapiji, predavačica Matilda Ivaniš Knez, uz prezentaciju različitih aromatičnih preparata za opuštanje i njegu.
4. ZNAČAJNI DATUMI I OBLJETNICE
- Obilježavanje Dana pismenosti
 - Dan bijelog štapa – međunarodni dan slijepih osoba
 - Mjesec hrvatske knjige
 - Pozdravite gospođu Mariju Jurić Zagorku – predavanje uz 50. obljetnicu smrti ove popularne književnice
 - Izložba, predavanje i promocija knjige vezano uz obilježavanje 50. obljetnice smrti kardinala Alojzija Stepinca.
5. MLADI ZA MLADE
- reproduktivno zdravlje – predavanje o spolnosti i spolnom odgoju namijenjeno slijepim tinejdžerima organizirano je u suradnji s Klinikom za dječje bolesti Zagreb – Odjelom za reproduktivno zdravlje; osim liječnika u izlaganjima su sudjelovali i tinejdžeri zdravog vida, a tiskani su i kratki informativni sadržaji na brajici
 - u knjižnici je održan koncert malih violinista – djece diplomata u Hrvatskoj – za slijepu djecu, a slijepa djeca – polaznici glazbenih škola, pokazala su tom prigodom svoje umijeće sviranja glazbenih instrumenata.

NOVOSTI

U prostoru knjižnice korisnicima će biti dostupno računalo sa specifičnom opremom – čitačem ekrana, govornom jedinicom za hrvatski jezik, tipkovnicom za brajicu tzv. brajevim retkom i brajčnim pisačem, te pristupom internetu.

Knjižnica će svojim korisnicima posuđivati DAISY playere.

Od 2010. zvučne knjige se snimaju isključivo u DAISY formatu koji će omogućiti korisnicima knjižnice navigaciju po tekstu po broju stranica, poglavlji-ma, naslovima, ovisno o načinu na koji je knjiga snimljena.

Vezano uz izdavačku djelatnost, knjižnica će potaknuti izmjenu Zakona o autorskom pravu, članak 86. Zakona. Citat “Za potrebe osoba s invalidnošću dopušteno je korištenje autorskih djela na način koji je u izravnoj vezi s invalidnošću tih osoba i koje je nekomercijalne naravi, a u opsegu potrebnom za odnosnu invalidnost”, u smislu da se iznimke odnose na sve osobe kojima nije dostupan standardni tisak i na prihvatljive formate, dakle ne samo brajicu i zvučne knjige, nego i analogne formate uključujući digitalni format, knjige na uvećanom tisku kao i slobodan pristup svim službenim publikacijama.

Kako bi se ubrzala i povećala proizvodnja knjiga za slijepe i one kojima nije dostupan standardni tisak, nastojat će se postići dogovor s izdavačima o isporuci odgovarajućih digitalnih verzija Hrvatskoj knjižnici za slijepe.

Koliko je to značajno, govori porazan podatak da je svega 3-5 posto godišnje produkcije na standardnom tisku dostupno navedenoj kategoriji korisnika.

Projekt knjižnica na mreži Tijekom 2010. Knjižnica će omogućiti korisnicima koji posjeduju računalo skidanje knjiga s poslužitelja i mrežne stranice uspostavo-m poveznice i lozinke.

PROMIDŽBA

- U sklopu Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara koji djeluje u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, održana je tribina za knjižničare svih vrsta knjižnica na temu Upoznavanje s radom i uslugama Hrvatske knjižnice za slijepe.
- Održana su predavanja na istu temu za knjižničare pojedinih odsjeka na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
- Sudjelovanje u radu Komisije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama Hrvatskoga knjižničarskoga društva.
- Sudjelovanje na skupovima i savjetovanjima:
 1. Okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama
 2. Okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama
 3. Stručni skup o računalima za slijepe
 4. Tribina o brajici
 5. Savjetovanja za narodne knjižnice
 6. Skupština HKD-a
- Gostovanje u radio emisiji Normalan život
- Gostovanje u radio emisiji Putokaz, za osobe s invaliditetom.

MEĐUNARODNA AKTIVNOST Godine 2008. Hrvatska knjižnica za slijepe bila je inicijator, domaćin i suorganizator međunarodnog seminara Knjižnice za slijepe na dnevnom redu koji je prvi put održan u ovom dijelu Europe, a prisustvovalo mu je 50 predstavnika knjižnica za slijepe iz cijelog svijeta.

Godine 2009. sudjelovanje na međunarodnom skupu knjižničara u Novom Mestu s izlaganjem Kreativnost u radu sa slijepim i slabovidnim korisnicima

Na međunarodnom planu vrlo je dobra suradnja sa srodnim ustanovama – knjižnicama za slijepe Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Švedske i ostalima.

Knjižnica je i dugogodišnja članica IFLA-ine Sekcije knjižnica za slijepe i ima svojeg predstavnika u stalnom odboru Sekcije.

NAGRADE I PRIZNANJA

Godine 2005. odlukom predsjednika Republike Stjepana Mesića, Hrvatska knjižnica za slijepe odlikovana je Poveljom Republike Hrvatske za uspješno 40. godišnje djelovanje.

Godine 2009. nagrada Zaklade dr. Ljerka Markić-Čučuković Hrvatskoj knjižnici za slijepe za poseban uspjeh u unapređenju knjižničarstva za 2008. godinu.

Godine 2009. nagrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu ravnateljici Hrvatske knjižnice za slijepe za osobit doprinos razvoju i radu hrvatskog knjižničarstva.

Knjižnica je Rješenjem Hrvatskoga državnog arhiva upisana u 1. kategoriju stvaratelja javnog arhivskog gradiva kao jedina javna ustanova u Hrvatskoj koja u cijelosti raspolaže knjižnim fondom u tehnikama za slijepe.

Sve informacije o Hrvatskoj knjižnici za slijepe mogu se naći i na mrežnoj stranici knjižnice www.hkzasl.hr koja je izrađena tako da prije svega omogućuje pristup slijepim osobama i osobama s oštećenjem vida.

LITERATURA

1. Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom; www.uik.hr/invalidi-konvencija/
2. Opća deklaracija o ljudskim pravima www.amnesty.hr/stranica.php?...opca_deklaracija
3. UNESCOV manifest za narodne knjižnice http://dzs.ffzg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm
4. Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom 2003.-2006. // Narodne novine broj 13(2003.)
5. Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.; www.hvidra-zagreb.hr/.../nacionalna-strategija-izjednacavanja-mogucnosti-za-osobe...invaliditet...
6. Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. do 2010.; www.unizg.hr/uredssi/images/.../zagrebacka_strategija_2007_2010
7. Knjižnice za slijepe u informacijsko doba : smjernice za razvoj službi i usluga. Ur. Rosemary Kavanagh i Beatrice Christensen Skold. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.

S. FRAJTAG: HRVATSKA KNJIŽNICA ZA SLIJEPE – ODJELI I USLUGE

8. Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom. // Narodne novine broj 47(2005.)
9. Zakon o knjižnicama. // Narodne novine broj 105(1997.)
10. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine broj 41(2001.)
11. Mrežna stranica Hrvatske knjižnice za slijepe www.hkzasl.h
12. DAISY book www.daisy.org